

ДРАГАНА ДЕНИЋ

СА ИСТОЧНЕ СТРАНЕ

Дан по дан, из месеца у месец, пролази година. Када се време утиша, чујем своје мисли како се упорно окрећу у једном простору и саплићу о успомене.

...Одрасла сам у граду из прошлости где је печат некадашњег био јачи од обриса садашњости. И нису ми биле потребне бајке у периоду одрастања. Ја сам их живела на улицама града који се ширио на три реке и чувао три цркве...

Овако почиње прича „Девојка са западне стране“, али девојке из те приче одавно нема а престала је и чежња за непознатим световима који се рађају после сунчевог заласка. Све што је поглед ка западној страни могао да обухвати испунио је живот. Све године искуства од одласка из тог града путевима разним ка разним местима, увек пратећи речни ток, од једног до другог ушћа, од једног слива ка другом.

Променио се и мој угао гледања. Тамо на истоку, подно Марине куле о којој се испредају средњовековне легенде, на осунчаном пропланку где се укрштају ветрови са разних страна, налази се мало гробље. И са затвореним очима ја тамо видим оно што ме боли.

Када сам, враћајући се из Индије, чула за очеву смрт, написала сам – “Безбрижни период у мом животу је трајао 51 годину, 2 месеца и 7 дана. Срећа је осећати родитељску заштиту више од пола века.“ Била је срећа. У болу који ме је изненада преплавио, помогло ми је

размишљање о законима самсаре, том вечном кругу у који су уплетена сва наша постојања. Смрт је изгубила коначност и постала део животног циклуса, крај са новим почетком.

Сва та неиспричана, необична искуства и сазнања са путовања по Индији, која је отац очекивао да чује, остала су да лебде у неком међупростору, као и сва она опсесивна питања, на која не можемо разумно да одговоримо. Шта све не чинимо да маскирамо недостајање драге особе и шта све не чини време у процесу жаловања?

Дан по дан, из месеца у месец и ево, дође јун. Тераса спаваће собе мојих родитеља окренута је према дворишту и крошњи старе липе. Ту липу је отац давно посадио и она је својим гранама и својим мирисом испунила цело двориште и ту собу у којој сам највише волела да проводим време. Не знам зашто су је пре пар година посекли. Уместо моћног стабла остао је широк пањ са 67 година. Оца више нема, нема ни његовог дрвета, али у тој соби ја увек осећам јак и опојан мирис липе. Кад изађем на терасу и зароним мислима у расцветале, густе гране јунског поподнева, видим сва прошла времена, прелистам све слике наслагане у албумима сећања и чујем јасан звук локомотиве која пролази мојом долином. Некада су возови често пролазили и постојао је тачан возни ред. Та локомотива је била главно превозно средство према северу и југу и сат је могао да се навија по њеном писку.

Рано јутро. Мирише на почетак лета. Идемо пругом према железничкој станици. Тата и ја. Десном руком носи мањи кофер а левом држи моју руку и смирује моје несташно скакутање по шинама и праговима. Тако се осећам сигурно. Срећна сам због тог путовања у Београд, иако идемо на лекарску контролу,

али повод није битан. Важно је све оно што ћу видети и доживети на том путу и у великом граду. Радознано запиткујем тату, можда му и dosaђујем, али он се стрпљиво труди да ми одговори на свако питање.

Памтим то наше прво путовање, а памтим и многа друга заједничка путовања, посебно у време мог студирања у Београду. За све значајне догађаје у мом животу, испите, селидбе, одласке, доласке, увек је тата био присутан. Да испрати, дочека, да са мном подели радост или бригу, да да подршку или утешу. Тужни су сада доласци у родни град када њега више нема да ме сачека на станици, смирен и са осмехом. Тужни су уласци у родитељски дом са његовом сликом на вратима. Остаће ми урезан у срцу тај осмех добродошлице, осмех који никада није нестајао с његовог лица. Нека сећања су толико болна да их свесно потискујем и само их повремено у делићима назирем, тек колико могу да издржим.

- Можда је време да се путује?

Разумела сам питање и приписала га очевом чудном смислу за хумор.

- Шта ти пада на памет! Добро се осећаш, одлично изгледаш, готово да немаш боре. Могао би да будеш манекен за треће доба.

Ово је делић нашег последњег разговора. Тата се враголасто осмехивао и климао главом. Пријале су му похвале. Увек је много водио рачуна о свом изгледу и држању. Био је виталан и младалачког духа. Не знам да ли се плашио смрти, али сигурно знам да се плашио болести. Зато је тако изненада и отишао. Да не болује и да болешћу не мучи себе, ни друге. Као да је тог преподнева, дотеран и обријан, изашао с намером да се врати. Без поруке, без опраштања.

Кравата и кошуља, купљени за последњи, 80. рођендан, остављени за посебну прилику. Држим га за руку сатима, сећајући се свега што смо заједно проживели. Рука је мирна и хладна. Пронашла сам у његовој документацији све моје приче и путописе, неке и у рукопису. Све што је као први читалац добијао да прочита пре објављивања. Тако је увек путовао са мном, на неки начин. Прича о Индији је закаснила само један дан. Требало је пожурити брже од оног времена које је измицало на светим местима и споровозним путевима Индије. Кад би само могли да знамо унапред колико један дан може да буде дуг или кратак, па да прилагодимо своје кораке.

- Замисли, не стависмо Зорану шах! – рече мајка, готово узнемирено, после сахране.

Чудно заиста! Шах је био очева пасија. Градски шах - клуб је био очева друга кућа. И тог последњег дана се враћао после одигране партије шаха и стао на путу од једне куће ка другој.

- Не брени, мама, осмислиће он неку нову, небеску партију без изрезбарених дрвених фигура и шаховских поља.

Тај шах сам једино понела са собом. Повремено га отворим, узмем било коју фигуру и држим је између дланова као амајлију, као у молитви. Када размишљам о оцу увек га видим дубоко замишљеног над шаховском таблом, са кажипрстом на слепочници или руком која дуго стоји у ваздуху, пре него што се одлучи за најбољи потез.

После очеве смрти наступио је тежак период у мом животу. Некако су проблеми почели да се гомилају и сустижу, као да један велики губитак није био довољан. Тада сам сањала ту шаховску партију. Не играм шах иако ми је отац био један од најбољих шахиста у граду.

Чудно да никада није инсистирао да ме научи тој игри. Можда није желео да ме побеђује? Попуштање у игри сматрао је понижавањем противника. Можда је мислио да моје време треба испунити другим садржајима? Знао је како се сати неосетно извуку у шаховском надметању. Можда?

Али у мом сну ја играм шах! Седим забринута над шаховском таблом и предуго размишљам. Партија је поодмакла и, у шаховском жаргону, не стојим најбоље. Многе важне фигуре су већ ван игре. Не видим противника. Као да играм сама са собом или као да анализирам партију са жељом да одустанем. Тата, однекуд са стране, поставља белу даму на моју половину шаховске табле, што ми значајно поправља позицију.

- Играј срцем!

И партија се наставља.